

PATRONAT HONOROWY

Grzegorz Schreiber
MARSZAŁEK
WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

KSIĄŻKA DZIECIĘCA *dawniej i dziś*

17 kwietnia (środa) 2024 r.

KONFERENCJA z okazji 60-lecia Kolekcji Muzeum Książki Dziecięcej w Dziale Zbiorów Specjalnych

Drodzy Czytelnicy,

z przyjemnością prezentujemy Państwu nr 180 Biuletynu Informacji Bibliotecznych i Kulturalnych, towarzyszący Konferencji z okazji 60-lecia Muzeum Książki Dziecięcej w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Łodzi.

Wydarzenie objął Patronatem Honorowym Marszałek Województwa Łódzkiego Pan Grzegorz Schreiber.

Tematem wiodącym konferencji jest książka dziecięca dawniej i dziś. Mamy zaszczyt wysłuchać wykładów przygotowanych przez znakomitych specjalistów i znawców dziedziny, odnoszących się do zagadnień historii i teraźniejszości literatury dziecięcej, a także kwestii współczesnej jej interpretacji i innowacyjnych rozwiązań edukacyjnych.

Codienne czytanie dziecku dla przyjemności jest czynnością prawdziwie magiczną, zaspakaja bowiem wszystkie potrzeby emocjonalne dziecka, znakomicie wspiera jego rozwój psychiczny, intelektualny i społeczny, jest jedną z najskuteczniejszych strategii wychowawczych, a przy tym przynosi dziecku ogromną radość i pozostawia cudowne wspomnienia¹.

Bez wątpienia istotne jest przygotowanie dziecka do uczestnictwa w szeroko rozumianym procesie komunikacji literackiej. Wykształcenie umiejętności znajdowania odpowiedniej lektury i korzystania z niej, staje się często wyznacznikiem potencjału intelektualnego w społeczeństwie. Zatem warto podkreślić, że najważniejszym zadaniem inicjacji literackiej jest stworzenie silnej motywacji do czytania i uczynienie tego aktu atrakcyjnym dla dziecka, a w rezultacie książki jako zdolnej do zaspokojenia różnorodnych potrzeb młodego czytelnika. Aby czytanie było naprawdę pożądanym celem dla dziecka, musi ono mieć dar przekazywania magicznych znaczeń. Tylko wówczas stanie się ono w pełni atrakcyjne dla podświadomości [...]². Joanna Papuzińska wskazywała, że właśnie zdaniem znanego psychiatry amerykańskiego Bruna Bettelheima, obcowanie dziecka z baśnią czarodziejską, w pierwotnej formie, ma właściwości dotarcia do najważniejszych składników podświadomości dziecka, uwalniając napięcia uczuciowe i ułatwiając jego prawidłowy rozwój emocjonalny³.

Warto również wspomnieć, że samo pojęcie biblioterapii sięga ko-

rzeniami już starożytności, kiedy to napis „Lecznica dla umysłu” zachęcał do czytania książek w Bibliotece Aleksandryjskiej. To właśnie ta forma terapii często pomaga dziecku w budowaniu poczucia własnej wartości, lepszym radzeniu sobie z trudnościami i motywowaniu do działania. Dla bibliotekarza, nauczyciela, czy terapeuty, to literatura staje się często narzędziem terapeutycznym, stymulującym rozwój osobowości dziecka.

W bieżącym numerze proponujemy Państwu artykuły, przygotowane przez Pracowników Działu Zbiorów Specjalnych, dotyczące historii kolekcji Muzeum Książki Dziecięcej, a także wielu projektów dydaktycznych i promujących nasze niezwykle zbiory.

Życzę Państwu przyjemnej lektury
i serdecznie pozdrawiam
Joanna Mądrzak
Dyrektor Biblioteki

1 Koźmińska I., Olszewska E., Wychowanie przez czytanie, Warszawa 2010, s. 47.

2 Bettelheim B., Zelan K., On Learning to Read, New York 1981, s. 53.

3 Papuzińska J., Książki, dzieci, biblioteka, Warszawa 1992, s. 23.

Prelegenci

Prof. dr hab. Grzegorz Leszczyński

Prof. dr hab. Grzegorz Leszczyński

(UW — historyk literatury, krytyk literacki, badacz literatury dla młodzieży)

Profesor w Instytucie Literatury Polskiej Uniwersytetu Warszawskiego, kierownik Zakładu Literatury Popularnej, Dziecięcej i Młodzieżowej, dyrektor Centrum Języka Polskiego i Kultury Polskiej dla Cudzoziemców Polonicum. Członek honorowy Polskiego Towarzystwa Wydawców Książek i Polskiej Sekcji IBBY, członek Stowarzyszenia Pisarzy Polskich i Towarzystwa Naukowego Warszawskiego. Opublikował m.in.: *Joanna Kulmowa. Bajka o odwadze, nadziei i mądrości* (2018), *Daję słowo. Wędrowki po języku i literaturze* (2016), *Wielkie małe książki. Lektury dzieci. I nie tylko* (2015), *Książki pierwsze. Książki ostatnie?* (2012), *Bunt czytelników. Proza inicjacyjna netgeneracji* (2010).

Joanna Piekarska

Joanna Piekarska

(Kierownik Zakładu Edukacji Bibliotekarskiej w BN; prezeska polskiej sekcji IBBY)

Absolwentka Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informatyki Uniwersytetu Warszawskiego oraz podyplomowych studiów „Literatura i książka dla dzieci i młodzieży” w Instytucie Literatury Polskiej Uniwersytetu Warszawskiego. Prezeska Polskiej sekcji IBBY na obecną kadencję. W Bibliotece Narodowej pracuje od 2004 roku, obecnie pełni funkcję Kierownika Zakładu Edukacji Bibliotekarskiej. Jest autorką licznych szkoleń w zakresie literatury dziecięcej i młodzieżowej oraz możliwości ich wykorzystania we wspieraniu procesu edukacyjnego, rozwojowego, biblioterapeutycznego. Wyróżniona Odznaką honorową „Zasłużony dla Kultury Polskiej”.

Iga Fijałkowska, fot. Marek Czeżyk

Iga Fijałkowska

(Wydawnictwo „Dwie Siostry” sp. z o.o. - dział promocji)

Historyczka sztuki i edukatorka, która od lat śledzi trendy w literaturze dziecięcej, prowadzi warsztaty inspirowane książkami i sztuką współczesną, a także szkolenia dla pracowników i pracowniczek bibliotek oraz szkół. Od 2020 roku pracuje w Dziale Promocji Wydawnictwa Dwie Siostry, gdzie z dumą promuje najlepsze książki dla dzieci (i nie tylko!). Współpracowała również z Działem Edukacji Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie oraz Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski, gdzie współtworzyła i koordynowała program edukacyjny do wystaw dla różnych grup wiekowych i realizowała liczne projekty. Autorka materiałów dydaktycznych dla dzieci i dorosłych oraz redaktorka tekstów tworzonych z myślą o młodszych odbiorcach w przestrzeni muzeum i galerii.

Elżbieta Domagalska

Elżbieta Domagalska, starszy kustosz, związana jest z bibliotekarstwem od ponad czterdziestu lat. Od 1978 roku pracuje w WBP im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Łodzi, gdzie od 2002 roku kieruje Działem Zbiorów Specjalnych.

Przez dwie kadencje pełniła funkcję Wiceprzewodniczącej Zarządu Okręgu Łódzkiego SBP oraz Przewodniczącej Zarządu Koła SBP w WBP im. Marszałka Józefa Piłsudskiego. Od wielu lat uczestniczy w pracach jury nagrody *Złoty Ekslibris* i *Superekslibris* WBP im. Marszałka Józefa Piłsudskiego przyznawanych dla najlepszych publikacji o Łodzi i Ziemi Łódzkiej.

Wykorzystując różnorodność zbiorów Działu Zbiorów Specjalnych, w skład których wchodzi również Kolekcja Muzeum Książki Dziecięcej, od wielu lat prowadzi zakrojoną na szeroką skalę działalność dydaktyczną i popularyzatorską, współpracując z placówkami oświatowymi dla dzieci i dorosłych (Uniwersytet Trzeciego Wieku), stowarzyszeniami i fundacjami, bibliotekami oraz instytucjami kultury z terenu

Łodzi i województwa. Bierze aktywny udział w życiu kulturalnym środowiska i z zaangażowaniem włącza się w akcje promujące czytelnictwo.

Troszcząc się o stan powierzonych jej opiece zbiorów specjalnych angażuje się w pozyskiwanie funduszy na rzecz konserwacji najcenniejszych obiektów.

Jest także moderatorem stworzonego w 2007 roku Dyskusyjnego Klubu Książki, w ramach którego prowadzi liczne otwarte spotkania autorskie (m.in. z Iwoną Chmielewską, Hanną Kowalewską, Grażyną Jagielską, Tanią Valko, Stefanem Türschmidem, Anną Herbich-Zychowicz czy Marcinem Mellerem).

Medale i odznaczenia:

1. Odznaka Honorowa „Zasłużony Dla Kultury Polskiej” (2006)
2. Srebrny Krzyż Zasługi (2017)
3. Honorowa Odznaka SBP (2017)
4. Medal SBP „W Dowód Uznanie” (2022)
5. Brązowy Medal „Zasłużony Kulturze Gloria Artis” (2022)

Kolekcja MUZEUM KSIĄŻKI DZIECIĘCEJ: historia i zbiory

Pierwsze wzmianki dotyczące Kolekcji Muzeum Książki Dziecięcej pochodzą z roku 1960. Jan Augustyniak, ówczesny dyrektor Biblioteki, zlecił wówczas gromadzenie dzieł z zakresu klasyki literatury dziecięcej na potrzeby przyszłej placówki wzorowanej na muzeum istniejącym przy Bibliotece Publicznej m. st. Warszawy. Pierwszą partię książek przewidzianych do muzealnego księgozbioru – ponad pięćset pozycji – wpisano jednak do inwentarza Biblioteki dopiero cztery lata później, w roku 1964. Były to stare i zabytkowe publikacje dla dzieci wydzielone z zasobów magazynowych oraz książki przekazane nam przez łódzkie Rejonowe Biblioteki dla Dzieci i Młodzieży. Wstępną organizacją Muzeum Książki Dziecięcej zajął się Dział Instrukcyjno-Metodyczny. Główne prace powierzono Zofii Kułagowskiej – instruktorce bibliotek dziecięcych. W roku 1969 dalszą opiekę nad powstającą w ten sposób kolekcją, liczącą już 4 tysiące woluminów, przekazano Działowi Zbiorów Specjalnych pod opiekę Jolanty Kowalczykówny, historyka literatury dziecięcej.

Z czasem, ilość książek tworzących Kolekcję systematycznie wzrastała. Były to zakupy i nabytki antykwaryczne, dary Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego, która przekazywała nam książki dziecięce z egzemplarza obowiązkowego oraz w niewielkim stopniu – dary prywatne. Ważny dla rozwoju Kolekcji był rok 1992 – Biblioteka zakupiła wówczas bardzo cenną kolekcję książki dziecięcej prof. Janusza Dunina. W ten sposób Muzeum wzbogaciło się o blisko 700 „książeczek dla grzecznych i niegrzecznych dzieci” wydawanych od początków XIX wieku do roku 1939. Książeczki dla najmłodszych to książki domowe, które często ulegają całkowitemu „zaczynianiu” przez

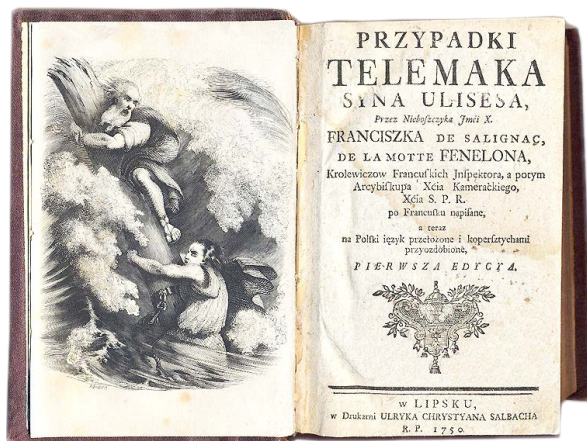
kolejne pokolenia. Dzięki kolekcji prof. Dunina zbiory naszego Muzeum uzupełnione zostały o egzemplarze bardzo rzadkie, o różnorodnej treści i formie – książeczki pouczające i rozrywkowe, wydania luksusowe i jarmarczne. Dzisiaj, po sześćdziesięciu latach, zbiory Kolekcji Muzeum Książki Dziecięcej liczą blisko 30 tysięcy woluminów. W początkowym okresie swojej działalności Muzeum gromadziło również czasopisma. Najstarsze i najciekawsze to m.in.: *Rozrywki dla dzieci* (1824) i *Nowe Rozrywki dla dzieci* (1834) pod redakcją Klementyny z Tańskich Hoffmanowej, *Nowiny* (1877), *Moje Pisemko* Marii Buyno-Arctowej (1919), *Iskry* (1926), *Słonko* (1937) czy *Płomyk* (1939). Od 1986 roku, z powodu braku miejsca w Muzeum gromadzone są wyłącznie książki, głównie literatura dziecięca i młodzieżowa w języku polskim. Przekłady z literatury obcych stanowią około 20% zbiorów, natomiast wydania w innych językach – do 10 %. Najliczniejszą grupę w księgozborze tworzy literatura piękna – przede wszystkim polska oraz w niewielkiej ilości przekłady. Jako materiał porównawczy gromadzona jest również literatura obca, za-

równy w oryginale, jak i w tłumaczeniach na inne języki. Dość liczna jest też literatura popularnonaukowa o tematyce historycznej, przyrodniczo-geograficznej, naukowo-technicznej oraz wszelkiego rodzaju encyklopedie. Przeważają wśród nich wydawnictwa polskie, ale zdarzają się również francuskie, angielskie, niemieckie, rosyjskie, włoskie i hiszpańskie. W ostatnich latach daje się zauważyć znaczny ilościowy wzrost publikacji poświęconych tematyce religijnej (wśród nich najrozmaitsze opracowania Biblii), przeznaczonych zwłaszcza dla najmłodszego czytelnika. W zbiorach Muzeum znajdują się również dawne podręczniki szkolne oraz abecadniki – książki domowe, częściowo rozrywkowe, mające poprzez zabawę wprowadzić najmłodszych w sztukę czytania i pisanie. Spórą, stale powiększającą się o najnowsze wydania grupę stanowiły komiksy – zarówno stare, jak i nowe, polskie i zagraniczne.

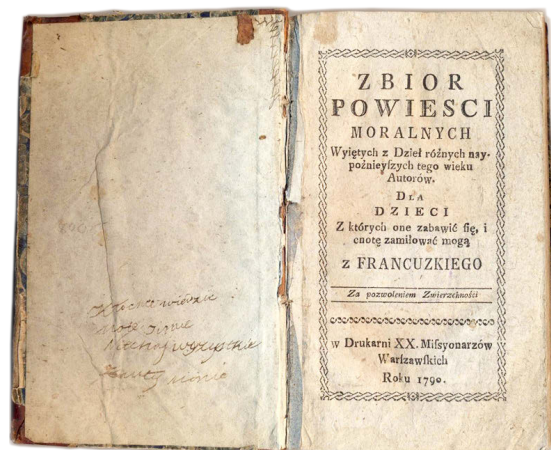
Muzeum Książki Dziecięcej nie posiada odrębnego pomieszczenia – wprowadzie w 1969 roku łódzka prasa podała informację, że „Muzeum Książki Dziecięcej według wstępnych propozycji mieścić się będzie w zabytkowym dworcu modrzewiowym na Chojnach”, jednak na szumnych zapowiedziach się skończyło. Kilkakrotnie podejmowane później próby uzyskania odrębnego lokalu skończyły się niepowodzeniem. Do dnia dzisiejszego Muzeum wchodzi w skład Działu Zbiorów Specjalnych, gdzie funkcjonuje jako jeden z 15 rodzajów zbiorów. Kolekcja opatrzona jest sygnaturą MKD, czyli Muzeum Książki Dziecięcej.

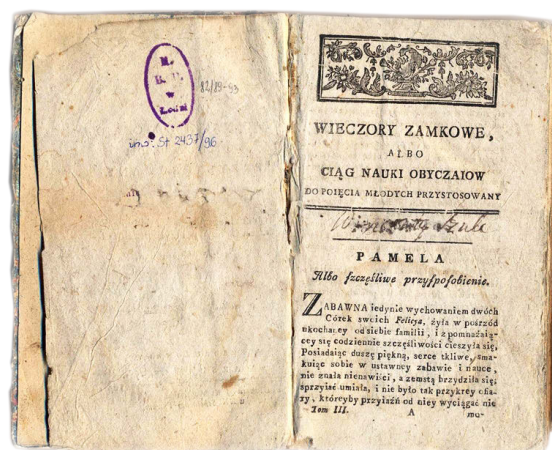
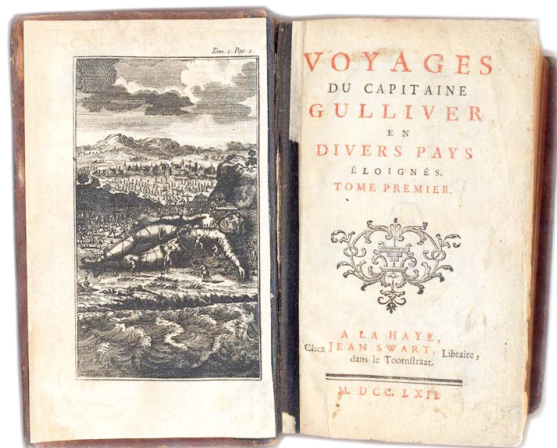
1) *Przypadki Telemaka syna Ułisesa ... po Francusku napisane, a teraz na Polski język przelożone, kopersztychami przyozdobione* – najśłynniejsze dzieło Franciszka Fenelona, wychowawcy wnuka Ludwika XIV, wydane poza granicami kraju w Lipsku, w roku 1750.

4) Zbiór powieści moralnych...dla dzieci, z których one zaba-
wić się i cnotę zamięlować mogą przełożone z francuskiego
i wydane w roku 1790.

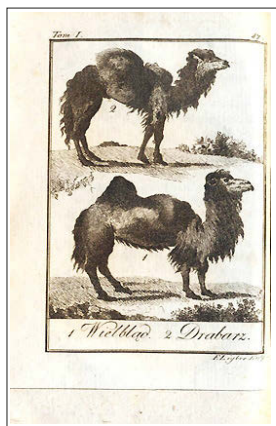
5) *Wieczory zamkowe, albo ciąg nauki obyczajów do pojęcia młodzi przystosowany z francuskiego dzieła Hrabiny de Genlis na ojczysty język przełożone w przekładzie Kajetana Skrzetuskiego z roku 1791.*

3) *Przypadki Robinsona Krusoe. Z angielskiego ięzyka na Francuski przełożone y skrócone. Od Pana Feutry teraz oczyszczym ięzykiem wydane, Warszawa rok 1769.*

Natomiast najstarsze i najciekawsze pozycje z XIX wieku to:

1) *Nowy Buffon dla młodzieży czyli treść początkowa historii naturalnej sto trzydziestu trzema figurami przyozdobiona* wydany w Warszawie w 1806 roku (ze 133. akwafortami przedstawiającymi zwierzęta)

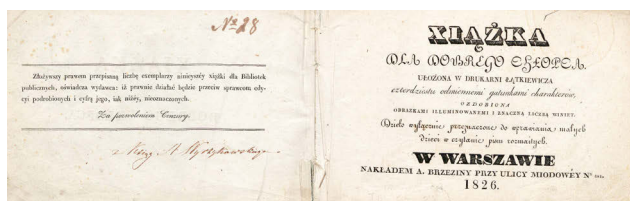

2) dwa tomiki *Biblioteczki dziecięcej* pana Kampe, zawierającej rozmowy, powieści, wyjątki historyczne, gry towarzyskie uczące i bawiące itd., dla pierwotnego wieku przełożone z niemieckiego na francuski, a z tego na polski język wydane przez Wilhelma Bogumiła Korna we Wrocławiu w r. 1809 (T. 2) i 1816 (T. 3)

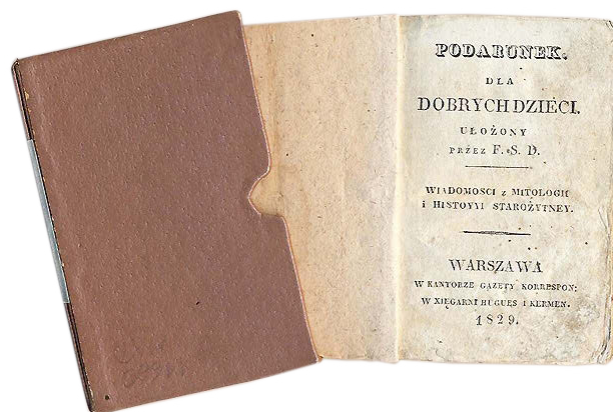

Biblioteczka dziecięca odbiegała od przyjętych formatów, są to niewielkie tomiki zbliżające się do kwadratu (12 x 10,5 cm). Nie jest to też zwykłe tłumaczenie, ale adaptacja – gra geograficzna została oparta na polskich realiach: mamy Łowicz, Nieborów, Arkadię i Skierniewice oraz polskie imiona: Anielka, Karolcia, Henryś, Zosia

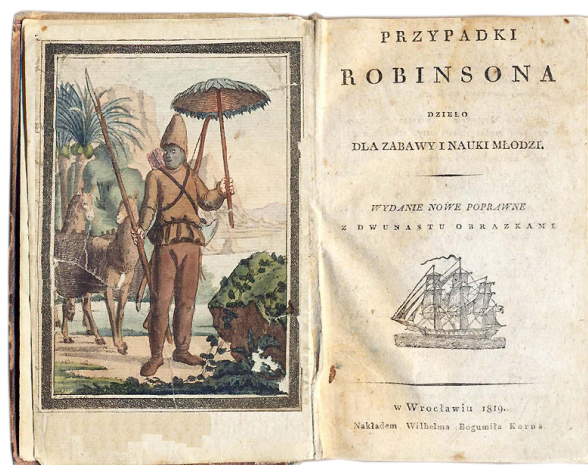
3) *Książka dla dobrego chłopca ułożona w drukarni łątkiewiczza 40-tu odmiennymi gatunkami charakterów, ozdobiona obrazkami iluminowanymi i znaczną liczbą wnień. Dziełko wyłącznie przeznaczone do wprawiania małych dzieci w czytaniu pism rozmaitych z roku 1826.*

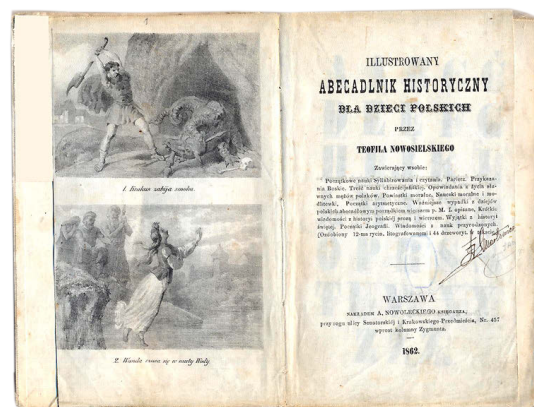
4) Miniaturowa (9,5x6,5 cm) książeczka – zabawka *Podarunek dla dobrych dzieci. Wiadomości z mitologii i historii starożytnej* ułożony przez Franciszka Salezego Dmochowskiego, Warszawa 1829.

5) *Przypadki Robinsona, dzieło dla zabawy i nauki młodzi* wydane w roku 1819 i (co było wówczas rzadkością) ozdobione 12 kolorowanymi miedziorytami.

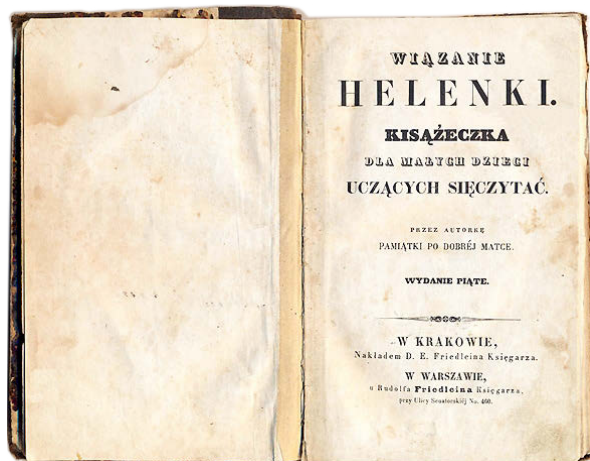

6) *Ilustrowany abecadnik historyczny dla dzieci polskich* Teofila Nowosielskiego wydany w 1862 roku, wydrukowany nie na papierze, a na specjalnie przygotowanym impregnowanym płótnie.

Na zakończenie tego krótkiego przeglądu najstarszych pozycji pozostali pionierzy oryginalnej polskiej literatury dla dzieci i młodzieży, czyli Klementyna z Tańskich Hoffmanowa i Stanisław Jachowicz. Z dziś już całkowicie zapomnianych utworów Hoffmanowej warto wspomnieć jej dwa wielkie sukcesy wydawnicze:

1) *Wiązanie Helenki. Książeczka dla małych dzieci uczących się czytać* z 1823 roku.

2) *Pamiętka po dobrej matce czyli ostatnie jej rady dla córki* (cztery wydania, najstarsze z 1820 roku).

Z licznych bajek i powiastek Stanisława Jachowicza pamiętamy dziś przede wszystkim *Chorego kotka*, choć w kolekcji mamy 52 książeczek z jego twórczością, np. *Śpiewy dla dzieci* wydane w 1854 roku oraz *Nowe śpiewy dla dzieci, czyli Oddział drugi...* z 1855 roku - pierwszy opracowany zbiór polskich piosenek dla dzieci.

W końcu XIX wieku książka dla najmłodszych zaczęła spełniać równocześnie rolę zabawki. Niekiedy kolorowe, cienkie tomiki były obcinane w ten sposób, że powstawały książki-pieski, książki-kotki, książki-lalki. Nasza najstarsza książeczka tego typu to *Mój piesek*. Wierszyki dla grzecznych dzieci. Opowiadanie *Wujcio Kostuś* (Konstanty Krumłowski) z lat dwudziestych XX wieku. Współczesne książeczki przyjmują różne kształty w zależności od postaci bohatera czy tematyki: oprócz zwierzątek mamy trzewiczek (*Sznurowadło misia dla dzieci uczących się wiązać buciki*), książeczki w kształcie choinki, helikoptera, koparki, wozu strażackiego czy z bardziej oryginalnych – *Moja mała Biblia* w kształcie Arki Noego. Zwracają uwagę książeczki w kształcie młotka, klucza czy piły inspirowane postacią Boba Budowniczego – jednego z popularnych obecnie bohaterów dziecięcych bajek telewizyjnych. Ze względu na intensywne użytkowanie, książeczki dla najmłodszych wykonywane są z laminowanego kartonu, odporniejszego na łamanie i zginanie.

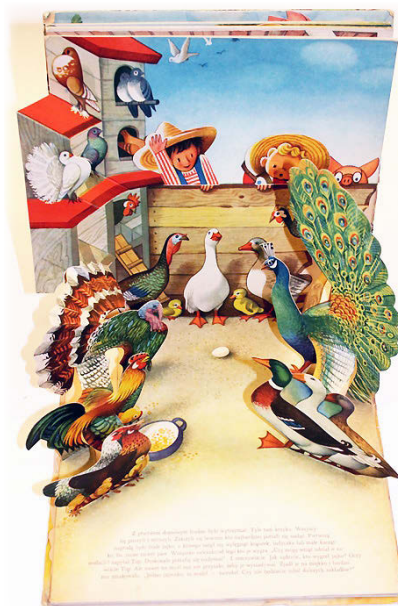
Obok książek o różnych kształtach rozwinęła się też forma tekturowego, sztywnego parawanika (leporello), który nadawał się nie tylko do czytania i oglądania, ale pozwalał na budowanie różnych konstrukcji (najstarszy parawanik w Kolekcji to *Dziecięce igraszki – figle i fraszki* z lat trzydziestych XX wieku). Ze znacznie późniejszych warto wspomnieć wydaną w 1983 roku *Lokomotywę* Juliana Tuwima z ilustracjami Edwarda Lutczyna.

W XIX wieku pojawiają się także książeczki przestrzenne, tzw. pop-up book, w języku polskim nazywane rozkładankami. Otwierając książkę zrealizowaną w technice pop-up'u, widzimy, jak spomiędzy stron wyłaniają się przestrzenne krajobrazy, budują zamki, otwierają smocze paszcze. W naszej Kolekcji książeczki te stanowią dość liczną grupę o różnych formatach – zdecydowanie najciekawsze są

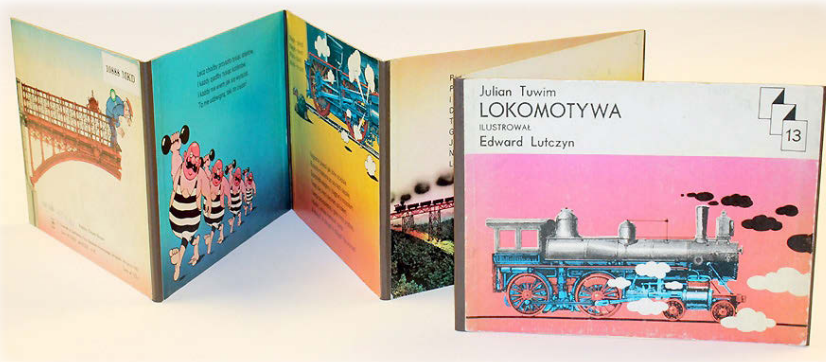
jednak te w opracowaniu graficznym Vojtěcha Kubašty, czeskiego ilustratora i projektanta graficznego, uznawanego za jednego z najwybitniejszych twórców przestrzennych rozkładanek (w wydanej w Pradze w 1966 roku *Jasiu i Małgosi* przednia okładka i większość kart posiadają dodatkowo ruchome elementy).

Podobnie jak w poprzednich stuleciach, na początku XX wieku wśród pozycji wydawniczo skromniejszych, i co za tym idzie – tańszych, pojawiają się wydania luksusowe. Na uwagę zasługują *Baśnie* H.Ch. Andersena wydane przez Jakuba Mortkowicza. Pierwsze to *Ogród rajski* wydany w roku 1928 w Warszawie na luksusowym papierze, ozdobiony pięknymi secesyjnymi ilustracjami francuskiego malarza i ilustratora Edmunda Dulaca. Drugie – *Najpiękniejsze baśnie Hansa Christiana Andersena* pod redakcją Janiny Mortkowiczowej z roku 1929 z kolorowymi ilustracjami i czarno-białymi rysunkami duńskiego ilustratora Kaya Nielsena. Obie książki wydane są w dużym formacie (30x22 i 28x20 cm), mają płócienną oprawę z wytłaczanym złotem tytułem i bordiurą oraz tablice z kolorowymi ilustracjami.

Lata powojenne nie sprzyjały elitarnym, luksusowym wydawnictwom. Dzięki mecenatowi państwa książki wydawane były w dużych, popularnych nakładach, co miało oczywisty wpływ na ich szatę graficzną. Zdarzały się jednak wyjątki. W 1951 roku Książka i Wiedza wydała *Baśnie* An-

dersena w dużym formacie, ozdobione pięknymi ilustracjami Jana Marcina Szancera, opatrzone ideologicznym wstępem Anny Miłskiej: „Są to baśnie, które najbardziej uwypuklają społeczną postawę pisarza wobec krzywdy i niesprawiedliwości, wobec przemocy zła; baśnie oparte przeważnie na motywach realistycznych i ludowych. Te bowiem nie utraciły po dzień dzisiejszy swych moralnych i głęboko ludzkich wartości”.

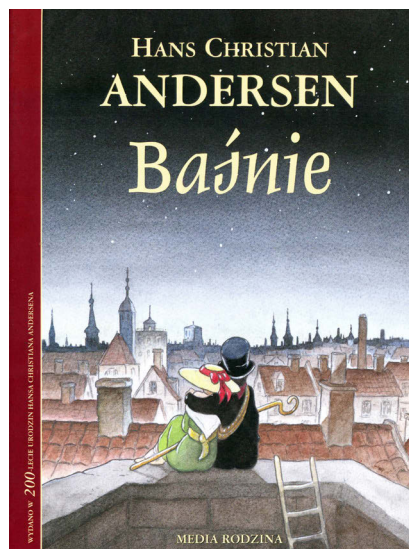

Lata 1950-1980 XX wieku to „złoty okres” polskiej ilustracji książkowej, co znalazło odbicie w publikacjach dziecięcych, zwłaszcza tych wydawanych przez Naszą Księgarnię, dbającą o wysoki poziom artystyczny swoich książek. W zbiorach Muzeum mamy pozycje ilustrowane przez wybitnych grafików: Michała Bylinę, Olgę Siemaszko, Jerzego Srokowskiego, Jana Marcina Szancera, Bohdana Butenka, Janusza Grabiańskiego, Wiesława Majchrzaka, Bożenę Truchanowską, Józefa Wilkonia, Zdzisława Witwickiego, Janusza Stanny, Andrzeja Strumiłło, Bogdana Zieleńca. Wyróżnia się wydanie Naszej Księgarni z roku 1958 – są to *Baśnie Andersena* z ilustracjami Zbigniewa Rychlickiego. Rychlicki, jako pierwszy polski artysta plastyk otrzymał w 1982 roku Medal im. H. Ch. Andersena – najwyższe światowe odznaczenie w dziedzinie twórczości dla dzieci, zwane nieoficjalnie „Małym Noblem” – za całokształt twórczości ilustratorskiej.

1) *Najpiękniejsze baśnie* wydane przez Świat Książki w 2003 roku, z pięknymi ilustracjami Michaela Fiodorova – rosyjskiego rysownika, grafika, ilustratora wielu książek rosyjskich i zagranicznych.

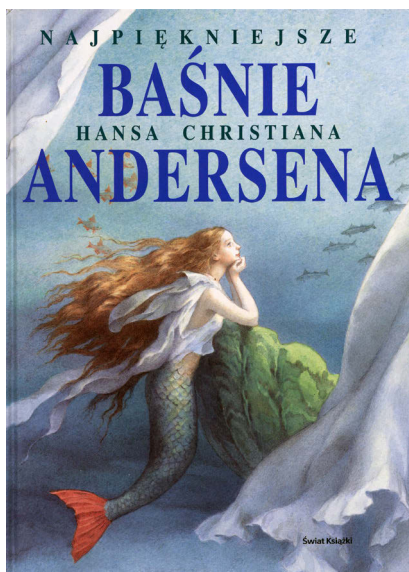

3) *Baśnie* w przekładzie Bogusławy Sochańskiej, wydane przez wydawnictwo Media Rodzina w 200-lecie urodzin Hansa Christiana Andersena w 2005 roku, zilustrowane pięknymi akwarelami znakomitego duńskiego grafika, Flemminga B. Jeppesena.

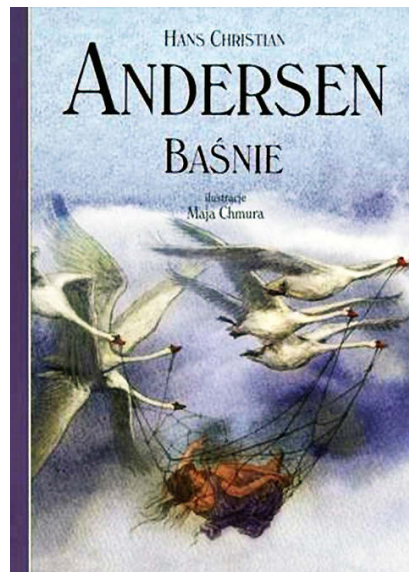

Wydania współczesne możemy podzielić na dwie grupy. Pierwsza, to książeczki przeznaczone dla najmłodszych, w małym formacie, z ilustracjami o wątpliwej wartości artystycznej, często utrzymanymi w konwencji disneyowskiej. Druga – książki wyróżniające się staranną szatą graficzną, ozdobione znakomitymi ilustracjami stworzonymi przez współczesnych artystów polskich i zagranicznych. Prym wiodą tutaj wydania baśni, jak na przykład:

2) *Najpiękniejsze baśnie Hansa Christiana Andersena* wydane przez Świat Książki dwa lata później, w 2005 roku, ze stylowymi, skromnymi w emocjach i kolorach ilustracjami Anastazji Archipowej, w latach 2011-2012 członkinią jury Międzynarodowej Nagrody imienia Hansa Christiana Andersena.

4) *Baśnie Andersena* wydane przez Grupę Wydawniczą Foksal w 2013 roku z przepięknymi, choć mrocznymi ilustracjami Mai Chmury, inspirowanymi twórczością australijskiego grafika i ilustratora Roberta Ingpena.

W Kolekcji Muzeum Książki Dziecięcej wyodrębnić można także sporą grupę publikacji przeznaczonych dla dzieci najmłodszych, już kilkumiesięcznych. Przybierają one nietypowe formy i kształty, mają za zadanie pobudzać ciekawość, rozwijać fantazję i wyobraźnię, wzbogacać słownictwo. Te interaktywne książeczki można nie tylko czytać, ale i słuchać, dotykać i wąchać. Mamy więc książeczki-zabawki w postaci maskotek (*Biedronka*, *Żółw*, *Zając*) – miękkie, wykonane z materiału, z dodatkowym mechanizmem umożliwiającym poruszanie się. Jest książeczka, którą po przeczytaniu można wykorzystać jako poduszkę, piszczące wodoodporne książeczki do kąpieeli wykonane z tworzywa, książeczki z wstawkami materiałów o różnych fakturach (seria *Dotykam i poznaję*), wreszcie – wzbogacone o efekty audio, tzw. książeczki dźwiękowe. Może to być książeczka w kształcie ambulansu z sygnałem pogotowia czy wozu strażackiego z dźwiękiem syreny, lub taka, w której po naciśnięciu guzika poznajemy odgłosy zwierząt i ptaków. W innych różnorodne odgłosy wzbogacają i uzupełniają przebieg fabuły, (np. *Trening młodego Herkulesa* – grająca książeczka z listwą dźwiękową). Wreszcie książeczki, które można czytać samemu, bądź po naciśnięciu odpowiedniego guzika wysłuchać lektora, reklamowane jako „książeczki, które czytają się same” (np. *Księżniczka na ziarnku grochu*). Uzupełnieniem tej kategorii książeczek angażujących różne zmysły są pozycje z okienkami skrywającymi zapachy (np. *Przyjęcie urodzinowe* z zapachami owoców). Stosunkowo dużo jest też książeczek z puzzlami (*Jaś i Małgosia „czytając bajkę, układasz puzzle”*), z magnesami („stwórz swoje własne magnesowe obrazki” lub „przyklejaj, przesuwaj i baw się”), z naklejkami czy fragmentami świecącymi w ciemności. Czasami w jednej książeczce mamy kilka dodatkowych elementów, jak np. seria *Bajeczka, puzzle i wesołe nutki* z bajkową pozytywką czy *Niezwykły świat baletu*, książka z puzzlami i płytą CD z melodiami pochodzącymi z najsłynniejszych baletów świata. Szczególnie interesujące dla dzieci są książeczki

z serii *Odsuń i spójrz*, nie od razu odkrywające swoje tajemnice – dopiero po odsunięciu połowy strony ukazuje się niespodzianka.

W Muzeum Książki Dziecięcej znajdziemy też duży wybór wydawnictw edukacyjnych – są bogato ilustrowane, o różnych tematach przewodnich – np. książeczka o zegarze, z której dzieci uczą się odczytywania godzin i minut, czy o przepisach ruchu drogowego. Warto wyróżnić książkę – zabawkę *Wynalazki: trójwymiarowa podróż w świat ludzkiej pomysłowości*. Dzięki niej dzieci w ciekawy sposób poznają ludzi o niezwykłych umysłach i odkrywają historię największych wynalazków. Duża ilość ruchomych elementów: sprytnie pomyślane pociągane zakładki, przekręcane kółka i klapki tej niezwyklej trójwymiarowej książki sprawiają, że przedmioty wydają się ożywać, a wynalazki powstają niemal na oczach dziecka. Książki z serii *Zabawa i nauka* korzystają z metody nauczania czynnościowego, *Książeczki aktywizujące* bawią i rozwijają spostrzegawczość oraz zdolności motoryczne najmłodszych dzieci (miękką piankową oprawą i piankowe wyjmowane puzzle umożliwiają samodzielne oglądanie). Powstają też książeczki integracyjne, takie jak np. *Wielkie sprzątanie* Natalii Usenko z tekstem równoległym w języku Braille’a czy *Na poczcie* albo *Jadę autobusem* z rysunkami w wersji dla niesłyszących.

W naszych zbiorach nie może oczywiście zabraknąć najślawniejszego dziecięcego bohatera, czyli Harry'ego Pottera. Oprócz wszystkich tomów serii, posiadamy też przestrzenne wydawnictwa zawierające ilustracje do najważniejszych scen z dwóch pierwszych części: *Harry Potter i kamień filozoficzny*, *Harry Potter i komnata tajemnic* oraz dodatkowo *Harry Potter Hogwart*. Książki te, przeznaczone dla fanów Harry'ego, dzięki technice pop-up'u pozwalają młodym czytelnikom jeszcze raz przeżyć przygody bohatera i jego przyjaciół w świecie pełnym magii i czarnoksiężskiej mocy.

Na podobnej zasadzie opierają się m.in.: *Wiktoriański dom lalek*. Książka do zabawy i nauki o minionej epoce, *Życie na zamku*. Trójwymiarowa książka z makietą, *Statek piratów*. Książka z rozkładanymi obrazkami. Najnowszymi nabytkami tego typu są bogato ilustrowane przestrzenne książki o starożytnych cywilizacjach, w których zajmujący tekst uzupełniony jest interaktywnymi modelami przedstawiającymi różne aspekty kultury starożytnego Egiptu, Grecji czy Chin.

Bardzo popularne wśród dzieci i młodzieży są także książki przybliżające tajemnice epoki dinozaurów, opatrzone unikatowymi trójwymiarowymi sylwetkami prehistorycznych gadów i odgłosami, jakie wydawały. Wśród nich pomysłowością wyróżnia się książeczka *Triceratops: na tropach skamieniałości*, która w bardzo nietypowy sposób zapoznaje młodego czytelnika

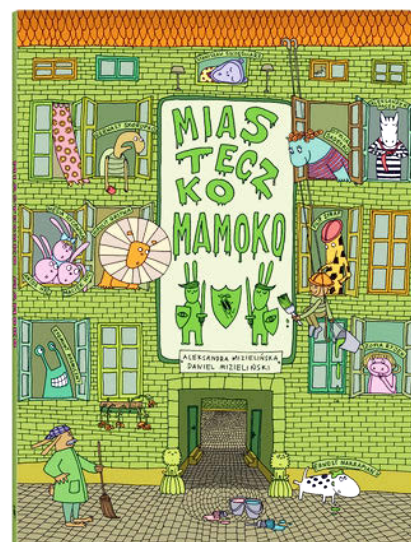
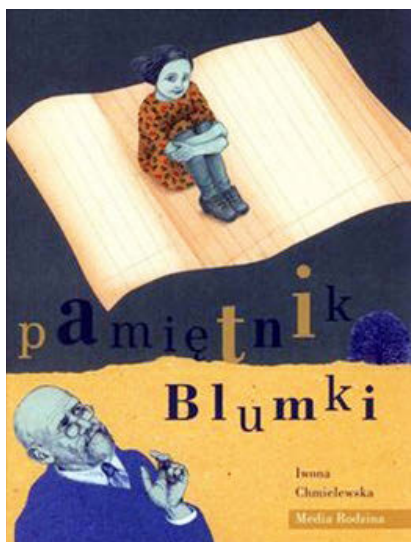
z narzędziami i technikami, jakimi posługują się paleontolodzy – do książki dołączony jest zestaw 21 zakopanych w piasku kości i narzędzie do kopania (*Wykop kości, zbuduj szkielet triceratopsa i rozwiąż zagadkę*).

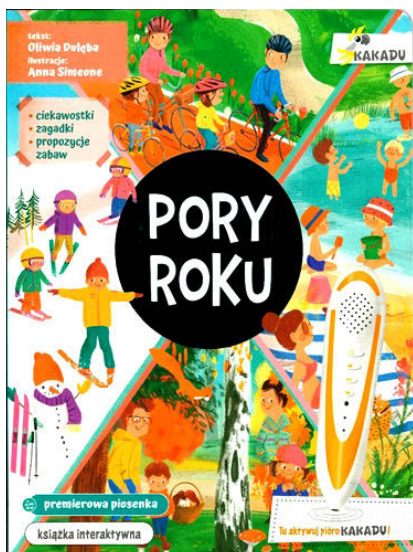
Coraz więcej jest książeczek z dołączonymi okularami 3D („Założ okulary 3D! Spójrz inaczej na świat! Obejrzyj trójwymiarowe obrazki”). Ciekawa jest seria *Zostań bohaterem bajki*. I tak *Czerwony kapturek* to książka – zabawka umieszczona w pudełku w kształcie koszyeczki, w którym oprócz książki znajdziemy maski babci i wilka oraz czerwoną pelerynkę. Dzięki temu dzieci mogą wcielać się w postaci z danej bajki lub inscenizować wymyślone przez siebie historie rozwijając inwencję twór-

czą. Na podobnym pomysłe oparta jest książeczka *Czerwony kapturek. Teatr lalek* z pacynkami przedstawiającymi głównych bohaterów. Książka ta jest równocześnie bajką, scenariuszem, sceną i kukielkami dla teatryku do odegrania przez dzieci.

I w ten sposób wkroczyliśmy w świat książki interaktywnej – aktywizującej lekturę dla dzieci, która oferuje różnorodne możliwości zabawy, zachęcając dziecko do samodzielnej nauki i poszerzania swoich umiejętności. Książeczki interaktywne mogą być wykonane z rozmaitych materiałów i są skierowane do dzieci na różnych etapach rozwoju. Jedną z najnowszych, wykonaną w oparciu o działanie technologii cyfrowych jest książeczka *Pory roku* z interaktywnym piórem Kakadu, które uruchamia zakodowane na stronach teksty i dźwięki w dwóch wersjach językowych: polskiej i angielskiej.

Stosunkowo dużą grupę tworzą w kolekcji książki obrazkowe, w której warstwa wizualna odgrywa rolę nadrzędną – tekstu jest niewiele lub nie ma go wcale. Wśród najpopularniejszych autorów takich obrazkowych opowieści są: Iwona Chmielewska, Aleksandra i Daniel Mizieliński, Emilia Dziubak, Katarzyna Bogucka, Magdalena Kozieł-Nowak czy niemiecka ilustratorka Rotraut Susanne Berner.

Na zakończenie trzeba jeszcze wspomnieć o komiksach, które do 2016 roku wchodziły w skład Kolekcji (zarówno polskie, jak i zagraniczne). Jeden z najstarszych to 120 przygód *Koziołka Matołka* Kornela Makuszyńskiego z rysunkami Mariana Walentynowicza z 1934 roku (nie jest to jeszcze typowy komiks, a jedynie historyjka obrazkowa z wierszowanym tekstem pod rysunkami), czy *Wanda leży w naszej ziemi* (tych samych autorów). Późniejsze to m.in.: *Niezwykłe przygody Michasia Pogody* z lat 50-tych, *Tytus, Romek i A'Tomek* Henryka Chmielewskiego (pierwszy autentyczny komiks dla dzieci wychodzący nieprzerwanie od 1957 roku), *Kajko i kokosz* Janusza Christy oraz *Antresolka profesorka Nerwosolka* Tadeusza Baranowskiego.

Dla młodszych dzieci przeznaczony jest cykl *Przygód Kwapiszona* Bohdana Butenki. W naszych zbiorach znajdują się oczywiście także najbardziej rozpoznawalne komiksy amerykańskie: *Superman*, bohater o nadludzkich cechach, *Batman* – nie-

zwyciężony człowiek-nietoperz, *Spiderman* – człowiek-pająk, *Fistaszki* (głównymi bohaterami tego komiksu są pies o imieniu Snoopy i jego właściciel Charlie Brown) czy słynna seria *Mega-Giga* opisująca przygody bohaterów bajek Disney'a. Komiksy francuskie to przede wszystkim seria o *Asteriksie* stworzona przez scenarzystę i pisarza René Goscinny'ego (jeden z najbardziej popularnych komiksów na świecie) oraz *Lucky Luke* (scenariusz tego samego autora). Ważną pozycją jest legendarny *Thorgal*, belgijski komiks z gatunku fantasy, którego twórcami są: polski rysownik Grzegorz Rosiński oraz belgijski scenarzysta, Jean Van Hamme. Komiks wciąż ewoluuje, rozwijając się nie tylko pod kątem artystycznym, ale i literackim. Twórcy w poszukiwaniu inspiracji sięgają po literaturę piękną, czego przykładem mogą być: *W pustyni i w puszczy*: komiks filmowy oparty na motywach powieści Henryka Sienkiewicza czy *Mały książę* na podstawie książki Antoine'a de Saint-Exupéry'ego. Coraz częściej komiksy służą też celom edukacyjnym, np.: historia

Francji i Biblia w obrazkach (*Histoire de France en bandes dessinées*, *Découvrir la Bible*) francuskiego Wydawnictwa Larousse, *Z Wadów do Rzymu: dzieje życia Karola Wojtyły* – Jana Pawła II (pierwsza na świecie rysunkowa biografia papieża), *Solidarność – 25 lat: nadzieja zwykłych ludzi* ze

wstępem Lecha Wałęsy czy wreszcie *Marzi* (zdrobienie imienia Marzena) – francuska seria komiksowa autorstwa Marzeny Sowy i Sylvaina Savoia (autobiograficzna opowieść Sowy o jej polskim dzieciństwie w Stalowej Woli w latach 80-tych XX wieku, w okresie socjalizmu i ruchów opozycyjnych wobec PRL-owskiej władzy). Specjalnie na Igrzyska Olimpijskie w 2008 roku została przygotowana seria *Słynni polscy olimpijczycy*, która przybliży sylwetki polskich sportowców i trenerów, m.in. Adama Małysza, Jacka Wszoły, Kazimierza Górskiego czy Władysława Kozakiewicza. Warto też wspomnieć o najbardziej egzotycznych komisach w naszych zbiorach. Należą do nich niewątpliwie: XX-wieczny kolorowy komiks w języku chińskim z czasów antyamerykańskiej propagandy oraz czarno-białe, oryginalne japońskie mangi. W roku 2016 wszystkie komiksy przeniesiono do specjalnie utworzonej Kolekcji komiksów, która liczy dziś sześć i pół tysiąca egzemplarzy.

Przeglądając się zbiorom Muzeum Książki Dziecięcej gromadzonym na przestrzeni ostatnich dziesięcioleci, można dostrzec niezwykle rozkwit książki przeznaczonej dla odbiorców bardzo małych, już od najwcześniejszych miesięcy życia. Przybiera ona coraz bardziej różnorodne formy edytorskie i literackie, zadziwia pomysłowością szaty graficznej i licznych dodatków. Zdecydowanie różni się od najwcześniejszych publikacji dla najmłodszych – skromnych, pozbawionych ilustracji ubogich książeczek o wyrażeniu dydaktycznym i moralizatorskim charakterze, które stanowiły kiedyś codzienność małego czytelnika. Dzięki specyficznej, otwartej strukturze naszej Kolekcji, w której obok unikatowych najstarszych wydawnictw znajdują się pozycje najnowsze, o zróżnicowanych formach i kształtach, stanowi ona doskonały materiał badawczy pozwalający na prześledzenie całego procesu ewolucji książki dziecięcej – od XVIII po XXI wiek.

Elżbieta Domagalska

Bibliografia:

Kapela D. (1999), *Muzeum Książki Dziecięcej* w Łodzi, „Guliwer” nr 5, s. 32

Kolekcja MUZEUM KSIĄŻKI DZIECIĘCEJ: dydaktyka i promocja

Kolekcja Muzeum Książki Dziecięcej wchodząca w skład Działu Zbiorów Specjalnych Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Łodzi jest istotnym elementem działań dydaktycznych i promocyjnych skierowanych bezpośrednio do dzieci i młodzieży. Na podstawie jej bogatych zbiorów od lat przeprowadzane są lekcje biblioteczne oraz prezentacje wakacyjne dla uczniów szkół podstawowych, gimnazjów i liceów ogólnokształcących, połączone z prezentacją omawianych eksponatów. Na przestrzeni lat Biblioteka dostosowywała ofertę zajęć do zmieniających się możliwości, umiejętności i zainteresowań czytelnich dzieci i młodzieży. Lekcje i prezentacje składają się na spójny pod względem formy i treści cykl, zawierający możliwie kompletną i wszechstronną porcję wiedzy.

Największym powodzeniem cieszą się lekcje poświęcone historii książki (*Od zwoju do kodeksu* lub *Jak powstała książka – klinika książek* połączona z wizytą w introligatorni), Kolekcji Muzeum Książki Dziecięcej (*Książka dzie-*

cięca dawniej i dziś), historii komiksu (*Świat w obrazkach*) oraz ze względu na cieszącą się nieustanną popularnością wśród dzieci dinozaury – *Biblioteczny Park Jurajski*. Dzięki stałej akcji promocyjnej w ostatnich latach znacznie poszerzył się zasięg działal-

Z prowadzonej przez Dział statystyki wynika, że przez niemal ćwierć wieku (24 lata) odbyło się ok. 1500 (1474) lekcji bibliotecznych. Uczestniczyło w nich ponad 30 tys. (30.234) uczniów, którym zaprezentowano prawie 130 tys. (129.696) woluminów.

ności dydaktycznej: w zajęciach bierze udział coraz więcej szkół i instytucji kulturalnych spoza Łodzi (przyjeżdżają do nas dzieci z 25 miejscowości województwa łódzkiego, gościliśmy też grupę 18 uczniów z polskich szkół na Litwie). Specjalne zajęcia prowadzone są dla studentów Uniwersytetu Łódzkiego, dla kierunków Informacja Naukowa i Bibliotekoznawstwo, Filologia polska i Historia sztuki oraz dla Wojewódzkiego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli.

Nasza współpraca nie ogranicza się tylko do szkół. Udało nam się również nawiązać kontakty z instytucjami kulturalnymi, fundacjami i organiza-

cjami pozarządowymi, takimi jak m.in.: Łódzki Dom Kultury, Miejski Ośrodek Kultury oraz Młodzieżowy Dom Kultury w Tomaszowie Mazowieckim, Młodzieżowy Dom Kultury w Wieluniu, Centrum Zajęć Pozaszkolnych, Fundacja „Dziewczynka z zapalkami”, ZHP Choraławki Łódzka Hufiec Łódź-Widzew, Salezjański Ośrodek Młodzieżowy Don Bosco w Lutomiersku. Naszymi gośćmi byli również: Caritas Archidiecezji Łódzkiej, Przedszkole Publiczne Sióstr Służebniczek NMP, Domy Dziecka, Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy, Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy dla Dzieci Słabo Widzących i Niewidomych im. Majora Hieronima Baranowskiego oraz Zakład Poprawczy i Schronisko dla Nieletnich.

Zajęcia dydaktyczne prowadzone są przez cały rok. Organizujemy imprezy okolicznościowe (*Dzień Dziecka* w Bibliotece – w świecie wierszy Juliana Tuwima, *Dzień Czerwonego Kapturka*) oraz zajęcia w ramach akcji *Ferie i wakacje z książką*.

Z naszą ofertą wychodzimy także poza mury Biblioteki – organizujemy prezentacje z okazji *Dnia dziecka* (np. w Centrum Leczenia Chorób Płuc i Rehabilitacji), bierzemy udział w akcji *Cała Polska czyta dzieciom* oraz w programie aktywizacji czytelnictwa Łódzkie czyta. O popularności, jaką cieszą się nasze zajęcia niech świadczy fakt, że udział w nich jest nagrodą w konkursach (w pierwszej edycji ogólnołódzkiego konkursu plastycznego *Europa pełna baśni* oraz w konkursie zorganizowanym przez katedrę Bibliotekoznawstwa UŁ z okazji Międzynarodowego Dnia Książki i Praw Autorskich).

Inną formą korzystania z potencjału Muzeum Książki Dziecięcej są wypożyczenia dla instytucji kulturalno-oświatowych, głównie w celach wystawienniczych. Przez 60 lat współpracowaliśmy przede wszystkim z bibliotekami: MBP w Opolu – wystawa *Książki Jana Brzechwy*, MBP Łódź-Widzew – wystawa *Polonia i Polacy*

w świecie. Polska kultura za granicą, MBP w Opolu – wystawa *Magiczny świat baśni i bajki*, MBP Łódź-Górna Filia nr 15 – wystawa *Formy współczesnej książki dla dzieci*, MBP Łódź-Polesie Filia nr 7 – wystawa *Bohaterowie powieści Kornela Makuszyńskiego w książce, filmie i teatrze*, MBP Łódź-Polesie Filia nr 3 – wystawa z okazji II edycji Tygodnia Bibliotek, Filia nr 4 MBP Łódź-Widzew – wystawa *Świat poznaje polskich literatów*.

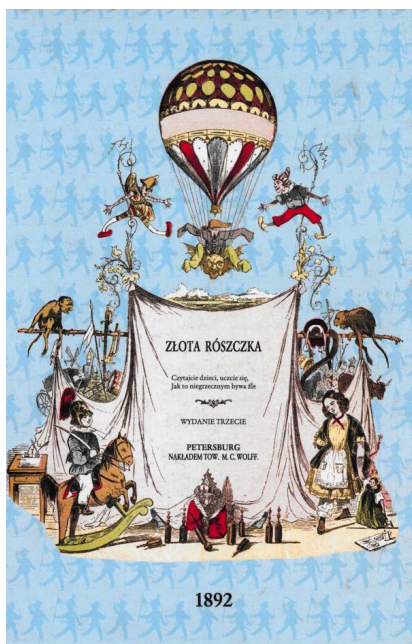
Drugą grupą użytkowników były muzea: Muzeum Oświaty Łódzkiej (wystawy: *Awantura o... czyli różnorodne spotkania z bohaterami książek Kornela Makuszyńskiego*, *Pinokio i inne „ożywione” lalki*, *Czar Święt Bożego Narodzenia w literaturze dziecięcej*, *Fantastyka w książkach dla dzieci i młodzieży*, *Juliusz Verne – kultowy pisarz naszych pradziadków*) oraz Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza w Warszawie (wystawa poświęcona edycjom *Złotej Różdżki* Heinricha Hoffmana).

Z naszych zbiorów korzystały też teatry (Teatr Lalek *Arlekin* – wystawa towarzysząca premierze spektaklu *Złota Różdżka* na podstawie książki Heinricha Hoffmanna, Teatr Lalki i Aktora *Pinokio*), szkoły (Zespół Szkół Specjalnych nr 2 – wystawa *Literatura Duńska – baśnie H.Ch. Andersena towarzysząca Dniom Danii*), Szkoła Podstawowa nr 173 – wystawa *Poczytaj mi mamo, poczytaj mi babciu*), a także Galeria Łódzka (wystawa *Niezwykły Jules Verne*).

Zbiory Muzeum służą też mniej oczywistym celom. Wytwórnia Filmów Fabularnych w Łodzi wypożyczyła część eksponatów w związku z produkcją filmów *Podróże Pana Kleksa* i *W pustyni i w puszczy*, Wydawnictwo Edukacyjne RES POLONA Sp. z o.o. – do opracowania i wydania wypisów z literatury pięknej dla klasy drugiej szkoły podstawowej do podręcznika pt. *Ja, ty i świat*, Wydawnictwo Akapit Press – do wstępnych prac wydawniczych zmierzających do przygotowania wznowień trzech powieści Edmunda Niziurskiego, *Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli* – jako pomoc dydaktyczną na zajęciach poświęconych rozwojowi ilustracji książkowej, dr Danuta Mucha, adiunkt w Instytucie Filologii Polskiej Filii Akademii Świętokrzyskiej w Piotrkowie Trybunalskim – dla celów badawczych do przygotowywanej publikacji naukowej *Zapomniane lektury dla dzieci i młodzieży*, a prof. Krystyna Ratajska podczas pracy nad książką *Julek: podróże do krainy wyobraźni Juliana Tuwima*.

Ważną częścią pracy z księgozbiorem Muzeum są też kwerendy przeprowadzane na określone potrzeby użytkowników – przekrojowe (*Najpopularniejsze polskie książki dla dzieci i młodzieży na przestrzeni XX wieku: od lat 20-tych do 90-tych* – zestawienie obejmowało autorów i najpopularniejsze tytuły w poszczególnych dziesięcioleciach – dla programu TVP *Kawa czy herbata*) i wymagające dokładnej melioracji posiadanych zasobów (*Najciekawiej ilustrowane polskie książki dziecięce XX wieku*).

Muzeum Książki Dziecięcej to również skarbnica materiałów służących do przygotowywania wystaw stacjonarnych i cyfrowych, będących zarazem promocją muzealnego księgozbioru:

wystawy stacjonarne

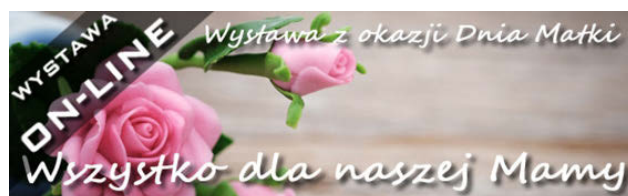
- Maria Konopnicka. *Życie i dzieło*. 160 rocznica urodzin Poetki (kwiecień 2002).
- Od kodeksu do zabawki. Z księgozbioru Muzeum Książki Dziecięcej. Wystawa towarzysząca wojewódzkiej sesji popularnonaukowej pt. Czytelnictwo dziecięce w 85-lecie SBP, 85-lecie WiMBP i 80-lecie bibliotek publicznych dla dzieci (grudzień 2002).
- 40 lat Muzeum Książki Dziecięcej w Wojewódzkiej i Miejskiej Bibliotece Publicznej im. Marszałka J. Piłsudskiego w Łodzi (2004).
- *Baśnie jego życia...* 200. rocznica urodzin Hansa Christiana Andersena (2005).
- *Guliwer*. Jubileusz 15-lecia czasopisma o książce dla dziecka (2006). Wystawa towarzysząca spotkaniu jubileuszowemu z okazji 15-lecia Czasopisma o książce dla dziecka GULIWER (październik 2006).
- *Świat w obrazkach*. Komiks polski i światowy w zbiorach Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Marszałka J. Piłsudskiego (2010).
- *Książeczki dla grzecznych i niegrzecznych dzieci*. 50-lecie Kolekcji Muzeum Książki Dziecięcej (parter), Polska ilustracja książkowa dla dzieci (I piętro), Bohdan Butenko – Mistrz Polskiej Ilustracji (II piętro) (2014/2015).
- *Brzechwa dzieciom*. Wystawa z okazji 55. rocznicy śmierci Jana Brzechwy (2021).

wśród wystaw cyfrowych na uwagę zasługuje składający się z 10 części cykl poświęcony wybitnym ilustratorom książki dziecięcej:

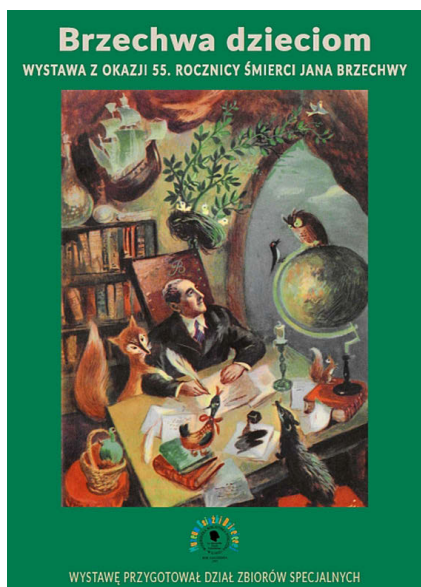
- Jan Marcin Szancer
- Stanisław Dębicki, Michał Bylina, Jerzy Srokowski, Olga Siemaszko
- Franciszka Themerson, Bogdan Zieleniec
- Zbigniew Rychlicki, Zdzisław Witwicki, Ignacy Witz
- Janusz Grabiański, Wiesław Majchrzak, Bożena Truchanowska
- Józef Wilkoń
- Bohdan Butenko
- Janusz Stanny
- Teresa Wilbik
- Elżbieta Gaudasińska

oraz **wystawy okazjonalne**, np.:

- Józef Piłsudski w książkach dla dzieci i młodzieży (2017)
- Wystawa z okazji Międzynarodowego Dnia Kubusia Puchatka (2018)
- *Mój kochany Tato*. Wystawa z okazji Dnia Ojca (2020)
- *Wszystko dla naszej Mamy*. Wystawa z okazji Dnia Matki (2020)
- *Kern Wspaniały*. Wystawa z okazji 100. rocznicy urodzin oraz 10. rocznicy śmierci Ludwika Jerzego Kerna (2020)

- *B jak Brzechwa*. Wystawa z okazji 55. rocznicy śmierci poety (2021)
- *LEGO – świat klocków* (2021)
- Maria Konopnicka – poetka wielowymiarowa. Wystawa z okazji 180. rocznicy urodzin (2022)
- *Star Wars*. Świat gwiazdnych wojen (2022)
- *Od Kota w butach do Garfielda*. Kot jako bohater bajek i komiksów. Wystawa z okazji przypadającego 17 lutego Dnia Kota (2022)

W ostatnich latach popularyzacja zbiorów Kolekcji wykracza poza mury Biblioteki poprzez udział w wydarzeniach o zasięgu ogólnolódzkim, takich jak: Festiwal Nauki, Techniki i Sztuki, Noc Muzeów, Weekend Seniora z Kulturą, Międzynarodowy Festiwal Komiksu i Gier w Łodzi czy Ogólnopolska Noc Bibliotek.

Prawdziwym sukcesem okazały się warsztaty *Była sobie książka* stworzone w ramach Festiwalu Nauki, Techniki i Sztuki organizowanego przez Łódzkie Towarzystwo Naukowe, które cieszą się bardzo dużym powodzeniem, a które prowadzimy od 2015 roku. Książki z Kolekcji stanowią również stały element ekspozycji przygotowywanej corocznie podczas kolejnych edycji Nocy Muzeów i wzbudzają zainteresowanie odwiedzających Dział Zbiorów Specjalnych nie tylko dzieci, ale i dorosłych. Rodzicom i dziadkom stare książeczki przypominają czasy dzieciństwa, a nowe zadziwiają bogactwem szaty graficznej i dodatkowych elementów. Warto wspomnieć również o odwiedzających nas dzieciach ukraińskich, którym zróżnicowane formy i kształty, elementy dźwiękowe, elementy pop-up book bądź scanimation potrafią zrekomensować słabszą znajomość języka i na zajęciach świetnie się wśród nich odnajdują.

Kolekcja Muzeum Książki Dziecięcej jest wykorzystywana w naszej codziennej pracy – cały czas staramy się poszukiwać nowych form działalności wychodzących naprzeciw ocze-

kiwaniom dzieci i młodzieży. Mamy nadzieję, że dzięki tej zróżnicowanej ofercie uda nam się zburzyć funkcjonujący w tej grupie wiekowej stereotyp biblioteki jako miejsca staroświeckiego i nudnego. Liczymy na to, że nasza Biblioteka będzie, pomimo olbrzymiej konkurencji, postrzegana nie tylko jako źródło potrzebnej wiedzy, ale i rozrywki.

Zapraszam na jubileuszową wystawę *Książka dziecięca dawniej i dziś. 60-lecie Kolekcji Muzeum Książki Dziecięcej* prezentowaną w holu Biblioteki w dniach od 2 do 27 kwietnia 2024 r. Wystawę przygotował Dział Zbiorów Specjalnych.

Elżbieta Domagalska

Osoba prowadząca konferencję:
Mateusz Urbaniak,
 pracownik Działu Zbiorów Specjalnych

Konferencja będzie dostępna
 na portalu „Drzwi do kultury”
 oraz na kanale YouTube Biblioteki

PLAN CZASOWY KONFERENCJI

GODZINY: 10.00 -14.30

10.00 – 10.15

Powitanie gości przez Panią Dyrektor
 Joannę Mądrzak, rozpoczęcie konferencji

10.20 – 10.50 I wykład

Elżbieta Domagalska „Kolekcja Muzeum Książki
 Dziecięcej – historia i teraźniejszość”

10.55 – 11.25 II wykład

Prof. dr hab. Grzegorz Leszczyński
 „Książka dziecięca od sacrum do profanum
 i z powrotem”

11.30 – 11.50

Przerwa kawowa

11.50 – 12.20 III wykład

Joanna Piekarska „Klasyczne baśnie i ich
 współczesne interpretacje”

12.25 – 12.55 IV wykład

Iga Fijałkowska „Przepis na edukację – o dobrej
 zmianie w książce non-fiction”

13.00 – 13.15

Podziękowanie za udział w konferencji,
 zaproszenie do zwiedzania wystawy w holu

ok. 13.30 – 14.30

Kuratorskie oprowadzanie po wystawie
 przygotowanej przez Dział Zbiorów Specjalnych
 „Książka dziecięca dawniej i dziś”

– Elżbieta Domagalska, Kierownik Działu
 Zbiorów Specjalnych

Opracowanie tekstowe i wybór zdjęć: Elżbieta Domagalska

Skład: Julita Lendzian-Twardowska

Nakład: 100 egz.

Numery BIBiKa dostępne są na stronie www.wbp.lodz.pl w dziale **Wydawnictwa własne**